

Pelottomasti arvokkaan ihmisyyspuolesta

Suoranta, Juha (2019). Paulo Freire. Sorrettujen pedagogi. Into. 180 sivua.

HENKILÖKUVA Paulo Freirestä rakentuu hänen toimintansa kautta. Professori Juha Suoranta esittelee Freiren yhteiskuntarakenteiden radikaalina uudistajana.

Lähestymisnäkökulmaansa hän perustelee sillä, että Freiren ansiosta ”käytössämme on ajatteluperinne, jossa kehitellään ja herätellään ajatuksia dialogisesta oppimisesta ja opettamisesta, kriittisestä tietoisuudesta sekä yhteiskunnallisen vallan ja vallankumouksen suhteista”.

Muotoseikat Suoranta esittelee tyyllillä, mutta niiden syvällisemmän käsittelyn hän jättää muille. Muotoseikkoihin kuuluu Freiren (1921–1997) elämänkulun kuvaileminen, jossa kiteytyy se, että hän eli elämänsä ympärillään olevaa maailmaa rakastaen. Ehkä juuri sen vuoksi hänet tunnetaan kaikkialla maailmassa.

Freire syntyi Brasiliassa. Hän opiskeli oikeustieteitä, mutta valmistuttuaan juristiksi siirtyi sosiaali-, terveys- ja koulutusjärjestön palvelukseen. Hän väitteli teollistumisen ja kaupungistumisen haasteista brasilialaisessa yhteiskunnassa ja siirtyi täydennyskoulutuskeskuksen johtajaksi. Sieltä käsin Freire suunnitteli kansallisen lukutaitokampanjan Brasilian hallitukselle.

Sotilasvallankaappauksen aikoina vuonna 1964 Freire oli

kaksi ja puoli kuukautta tutkintavankeudessa kansainvälisen kommunistisen aatteen edistämisestä epäiltyinä. Syytöstä ei kuitenkaan pystytty näyttämään toteen. Vaipauduttuaan hän päätti muuttaa Chileen.

Tie vei edelleen Yhdysvaltoihin Cambridgen yliopistoon vierailuvaksi professoriksi ja sieltä Sveitsiin Kirkkojen maailmanneuvoston palvelukseen. Vuonna 1980 Freire palasi Brasiliaan, jossa hän toimi São Paulon kaupungin koulutoimenjohtajana.

TAVOITTEENA KANSALAISTEN YHTEISKUNNALLINEN TOIMIJUUS

Suorannan mukaan Freiren kumouksellisen puolen esiintuleminen alkoi oivalluksesta tutkintavankeudessa. Hän havahtui siihen, että ihmisten yhteistoiminta oli oleellista paremman maailman rakentamisessa.

’Parempi maailma’ viittaa Freirella ihmisen inhimillistymiseen. Tähän tarvittiin dialektista materialismia, mikä viittaa ihmisen ja häntä ympäröivien olojen väliseen suhteeseen. Oloja voidaan halutessa muuttaa, koska ne ovat huomattavalta osalta ihmisen luomia.

Jotta kansalaiset voimaantuisivat oman elämänsä ja tulevaisuuden tekijöiksi – sen sijaan että

ajelehtivat kohtalonomaisesti – heidän pitää tulla tietoisiksi yhteiskunnallisista käytännöistä ja niiden rakentumisen periaatteista. Yhteiskunnallinen toimeliaisuus lisää kriittistä tiedostamista, auttaa tunnistamaan oman ja muiden elämän sekä olojen rakentumisen ja historian välisiä yhteyksiä. Tällä tavoin vapaudutaan toimimaan paremman maailman puolesta.

Freire tavoitteli kansalaisten yhteiskunnallista toimijuutta. Siihen kasvamisessa hän uskoi dialogisuuden uutta luovaan voimaan. Parhaimmillaan dialoginen kohtaaminen on Freiren mukaan silloin, kun sitä luonnehtii pyrkimys oppia yhdessä. Siihen taas tarvitaan maailman rakastamista, periksiantamatonta uskoa ihmisen mahdollisuuksiin, huomiseen kannattelevaa toivoa ja nöyryyttä, joka auttaa oppimaan uutta.

Yhteiskunta muodostuu kansalaisista. Uuden oppiminen on Freirelle yhteiskunnallisen uudistumisen lähtökohta. Ilman itsen jatkuvaa ylittämistä ihmisen liike

FREIRE ELI ELÄMÄNSÄ YMPÄRILLÄÄN OLEVAA MAAILMAA RAKASTAEN.

pysähtyy ja yhteiskunta taantuu. Menneisyydestä voi oppia, kuka on ja mistä tähän hetkeen on tullut, mutta päivä päivältä viisaampi tulevaisuuden tekeminen on menneisyyteen katsomista oleellisempaa, Freire uskoo.

KUVITTELUKYKY ON NÄKÖALATTOMUUDEN VASTAVOIMA

Koska tulevaisuutta ei vielä ole, sen viisaassa rakentamisessa tarvitaan kuvittelukykyä, joka on näköalattomuuden vastavoima. Kuvittelukyvyyn avulla on mahdollista tunnistaa vaihtoehtoisia elämisen ja olemisen tapoja.

Jokaisessa ihmisessä ovat koetelemattomat mahdollisuudet ja vielä olemassa olematon maailma ovat Freiren elämänfilosofian kulmakivi.

Ihmiskunta elää ennennäkemättömän muutostarpeen keskellä. Elämän edellytysten säilymisen ja jokaisen ihmisen arvokkuuden puolesta toimiminen on aikakautemme imperatiivi. Ymmärrämme, että olemassa olevien laturien parantelu ei auta, vaan tarvitaan kokonaan uuteen suuntaan vievät ladut. Freiren ajatteluun tutustuminen auttaa ottamaan tulevaisuutta haltuun niin, että vielä olematonta hyvää aletaan teemmään olemassa olevaksi hyväksi.

Tässä tarvitaan kumouksellista otetta, joka on kyllästetty tahdolla, näkemyksellisyydellä ja määrätietoisuudella.

Juha Suorannan piirtämä kuva Paulo Freirestä on ajankohtaisuudessaan perin suositeltavaa luetavaa. Teos on helppolukuinen mutta syvälinen. Se sopii monenlaiseen käyttöön.

ARTO O. SALONEN
KT, apulaisprofessori
Itä-Suomen yliopisto
kasvatustieteen dosentti
Helsingin yliopisto
sosiaalipedagogiikan dosentti
Itä-Suomen yliopisto
kestävän kehityksen dosentti
Maanpuolustuskorkeakoulu

Klassikot palaavat

Vuonna 2020 alkava "Klassikon paluu"-essee- ja artikkeleiden sarja esittelee teoksia, jotka ovat olleet lukijalleen merkityksellisiä tutkimuksessa, opinnoissa ja työssä.

"Klassikon paluu" rakentaa vuorovaikutusta tutkijayhteisössä yli sukupolvien ja avaa tutkimusta tiedeyhteisöä laajemmalle yleisölle.

Tekstejä on mahdollista hyödyntää myös oppimateriaalina.

Kukin essee muodostaa yhden säkeen aikuiskasvatustieteen klassikoiden kaanonissa.

Tutustu kirjoittajaohjeisiin ja tarjoa tekstiä:

aikuiskasvatus.fi/ohjeita-kirjoittajalle/lehden-osastot